MALTA

QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta tat-30 ta' Marzu, 2004

Citazzjoni Numru. 907/2000/1

Benjamin Grech.

vs.

Antonia Stirling.

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 11 ta’ Mejju 2000 (a fol. 1 tal-process) fejn gie premess:-

Illi l-kontendenti zzewgu fil-5 ta’ Dicembru 1982;

Illi l-kunsens tal-konvenuta kien vizzjat b’difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet esenzjali taghha kif kontemplat fl-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta’ Malta.**

Illi l-kunsens tal-konvenuta nkiseb bl-eskluzjoni taz-zwieg innifsu jew ghal menu ta' wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga kif kontemplat fl-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255.**

Illi l-kunsens tal-konvenut inkiseb ukoll bl-eskluzjoni tad-dritt ghall-att taz-zwieg kif kontemplat fl-istess artikolu.

Illi l-konvenuta ma kellhiex fiz-zmien li sar iz-zwieg, setghat intelletwali jew rieda bizzejjed biex jinholoq kunsens ghaz-zwieg kif kontemplat fl-**artikolu 19 (1) (h).**

Illi ghalhekk iz-zwieg kontrattat bejn il-kontendenti huwa null u bla effett ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi.

Illi ghalhekk l-istess attur talab lil din l-Onorabbli Qorti sabiex:-
(1) Tiddikjara illi z-zwieg kontrattat bejn il-kontendenti fil-5 ta' Dicembru 1982 huwa null u bla effett ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi.

Bl-ispejjez kontra l-konvenuta ngunta in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista tax-xhieda u dokumenti esebiti a fol. 4 tal-process;

Rat ir-rikors ta' l-attur datat 15 ta' Gunju 2000 fejn talab li l-kawza tigi appuntata ghas-smigh bl-urgenza;

Rat id-digriet tat-22 ta' Awissu 2000 fejn il-Qorti cahdet it-talba;

Rat il-verbal tas-seduta mizmuma minn din il-Qorti kif diversament presjeduta datat 6 ta' Frar 2001;

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenuta a fol. 14 tal-process fejn gie eccepit:-

1. Illi fl-ewwel lok kunjomha m'huwiex spellut korrettament fl-atti tal-kawza u ghalhekk dawn ghandhom jigu koreguti.

2. Illi fit-tieni lok, u minghajr pregudizzju ghall-premess, l-esponenti tissottometti li da parti taghha, z-zwieg ghandu jigu meqjus bhala wiehed validu u jekk kien hemm xi vizzju fil-kunsens, certament dan ma kienx minn naha taghha izda jista` jkun li kien da parti ta' l-istess attur li nganna lill-esponenti billi rrizulta sussegwentement illi l-vot tal-fedelta` kien gie eskluz minn naha tieghu.

3. Hija kellha setghat intelletwali u rieda bizzejjed biex jinholoq il-kunsens taz-zwieg u certament meta tat il-kunses taghha, hi kienet pjenament konxja ghal xiex kienet diehla. Li ma kontx preparata ghalih, kien l-agir ta' l-attur li eventwalment wassal biex il-partijiet jinfirdu u fil-prezent hemm kawza ta' separazzjoni pendenti. Jekk il-kawza ta' separazzjoni hijiex talba bizzejjed ukoll biex twassal ghal dikjarazzjoni ta' annullament ta' zwieg, l-esponenti ma tistax tghid ghax jekk huwa l-kaz, dan huwa totalment dipendenti x'ried ifisser l-attur meta ta l-kunsens tieghu biex jizzewweg.

Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-dikjarazzjoni tal-konvenuta a fol. 15 tal-process;

Rat il-lista tax-xhieda tal-konvenuta (a fol. 16);

Rat il-verbal tas-seduta datat 13 ta' Gunju 2001 fejn giet nominata Dr. Anna Felice bhala Perit Legali.

Rat in-nota ta' l-attur datata 28 ta' Settembru 2001 fejn permezz taghha pprezenta l-affidavits tieghu.

Rat l-affidavit ta' l-attur (a fol. 20), ta' Carmelo Bugeja (a fol. 24) u ta' Mario Grech (a fol. 26).

Rat il-verbal tas-seduta tad-19 ta' Novembru 2001;

Rat l-avviz ta’ l-10 ta’ April 2002 fejn il-kawza giet differita quddiem din il-Qorti kif diversament presjeduta mill-Onorevoli Imhallef Raymond. C. Pace.

Rat il-verbal tas-seduti quddem din il-Qorti kif fil-fatt illum presjeduta datati 2 ta’ Ottubru 2002 fejn gie revokat l-inkarigu tal-Perit Legali, 10 ta’ Dicembru 2002; tas-6 ta’ Frar 2003 fejn l-attur iddikjara li ma ghandhux provi izjed u fejn ghahekk inghata digriet ta’ l-affidavit tal-konvenuta b’terminu ta’ erbghin (40) jum u l-kawza thalliet ghall-finali trattazzjoni ghas-26 ta’ Marzu 2003.

Rat ir-rikors tal-konvenuta datat 25 ta’ Marzu 2003 fejn talbet li tesebixxi affidavit ulterjuri peress li ma lestietux fiz-zmien lilha koncess.

Rat id-digriet tas-27 ta’ Marzu 2003 fejn il-Qorti laqghet it-talba.

Rat in-nota tal-konvenuta datata 25 ta’ Marzu 2003 fejn permezz taghha pprezentat l-affidavit taghha stess datat 21 ta’ Marzu 2003 li fih wahdu 22 faccata a fol. 35 sa fol. 56 tal-process.

Rat il-verbal tas-seduta tas-26 ta’ Marzu 2003 fejn giet nominata Dr. Josette Demicoli bhala Assistent Gudizzjarju sabiex tiffissa zewg seduti ghall-kontro-ezamijiet relattivi.

Rat l-affidavits ta’ Mary Grace Stirling (a fol. 61) datat 25 ta’ Jannar 2003, u ta’ Roderick Stirling (a fol. 67) datat ukoll 25 ta’ Jannar 2003 u ta’ Rita Aquilina (a fol. 71) u fl-ahharnett ta’ Rosaria Carabott Marmorato datat 24 ta’ Novembru 2002.

Rat is-seduti mizmuma mill-Assistent Gudizzjarju datati 13 ta’ Mejju 2003 u 27 ta’ Mejju 2003 li fihom ma sar xejn;

Rat in-nota ta’ l-Assisent Gudizzjarju a fol. 78 tal-process fejn indikat li l-partijiet ghalqu l-provi; allura jfisser li n-nomina ta’ l-Assistenta Gudizzjarja ghall gbir tal-provi saret ghalxejn ghaliex l-ebda wahda mill-partijiet ma utilizzat l-istess seduti.

Rat il-verbal tas-seduta ta' l-4 ta' Gunju 2003 fejn il-Qorti tat il-fakolta` lill-partijiet sabiex jipprezentaw noti ta' l-osservazzjonijiet fit-termni hemm indikati u l-kawza giet differita ghas-sentenza ghat-30 ta' Marzu 2004.

Rat ir-rikors ta' l-attur datat 18 ta' Awissu 2003 fejn talab li jipprezenta n-nota ta' l-osservazzjonijiet *stante* li ma lahaqx ghamel dan fit-terminu li nghata lilu.

Rat id-digriet tad-19 ta' Awissu 2003 fejn il-Qorti laqghet it-talba.

Rat in-nota ta' l-osservazzjonijiet ta' l-attur datata 18 ta' Awissu 2003 (a fol. 83);

Rat in-nota ta' l-osservazzjonijiet tal-konvenuta datata 16 ta' Settembru 2003 (a fol. 86);

Rat id-dokumenti esebiti;

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

i) PRINCIPJI LEGALI.

Illi l-attur qed jibbaza t-talba tieghu ta' annullament taz-zwieg ghaliex qed isostni *"illi l-kunsens tal-konvenuta nkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu u ta' l-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga"* liema premessa qeghda tirreferi ghall-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Illi jghid ukoll li dan iz-zwieg huwa null peress *"illi l-kunsens tal-konvenuta kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha u konsegwentement z-zwieg huwa null"* liema premessa qeghda tirreferi ghall-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Illi fl-ahharnett l-attur allega *"illi l-konvenuta ma kellhiex fiz-zmien li sar z-zwieg, setghat intelletwali jew ta' rieda bizzejjed biex jinholoq il-kunsens ghaz-zwieg"*, liema premessa qeghda tirreferi ghall-**artikolu 19 (1) (h) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta**.

Illi l-**artikolu 19 (1) (f), (d) u (h) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** jinqraw hekk kif gej:-

19(1) *"B'zieda mal-kazijiet fejn zwieg ikun null skond xi dispozizzjoni ohra ta' dan l-Att, iz-zwieg ikun null –*

(d) *"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'diffett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anolomija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg".*

(h) *"jekk xi wahda mill-partijiet, ghalkemm ma tkunx interdetta jew marida, ma kellhiex fiz-zmien li sar iz-zwieg, ukoll minhabba raguni temporanja, setghat intelletwali jew ta' rieda bizzejjed biex jinholoq kunsens ghaz-zwieg."*

Illi l-Qorti sejra tghaddi biex tezamina n-nullita' taz-zwieg *o meno* taht dawn iz-zewg artikoli separatament, u fl-ewwel lok, taht **l-artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Illi rigward l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta**, dan l-artikolu jikkonsidra kemm is-simulazzjoni totali (*colorem habens, substantiam vero nullam*) kif ukoll dak parzjali (*colorem habens, substantiam vero alteram*) tal-kunsens.

Illi rigward it-tifsira ta' eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew kif maghruf ukoll bhala simulazzjoni totali, l-Qorti fil-kawza **"Bonnici vs Bonnici"** (P.A.- 30 ta' Lulju, 1982) qalet illi biex ikun hemm simulazzjoni totali jrid jigi ippruvat li l-*finis operis* taz-zwieg gie effettivament eskluz mill-vera rieda ta' parti jew ohra, ghalkemm formalment tkun sehhet ic-celebrazzjoni taz-zwieg.

Illi f'**"Cali vs Dr. Albert S. Grech"** (P.A. - 22 ta' Gunju 1988) il-Qorti qalet illi jekk tmur ghac-cerimonja tat-tieg u internament tissostitwixxi l-ideat tieghek fuq x'inhu zwieg jew inkella xort'ohra teskludi l-veru kuncett taz-zwieg, hi forma ta' simulazzjoni totali.

Illi f'**"Galea vs Walshi"** (P.A. 30 ta' Marzu 1995) il-Qorti spjegat simulazzjoni bhala *"meta l-atti, gesti jew kliem esterni ma jikkorispondux ghall-kunsens intern li jkun inghata".*

Illi f' **"Muscat vs Borg Grech"** (P.A. –14 ta' Awissu 1995) il-Qorti spjegat simulazzjoni hekk:-

"Ghalhekk min esternament ikun wera li qed jaghti l-kunsens matrimonjali izda jkun internament u b'att pozittiv tal-volonta tieghu qed jichad il-kunsens ghal dak iz-zwieg ikun qed jissimula l-kunsens tieghu".

Illi kif gie nsenjat fid-decizjoni fl-ismijiet **"Francesco Teuma vs Liugi Camilleri et", (**Qorti tal-Kummerc, 1 ta' Ottubru 1884, Vol.X p.912):-

"a poter dedursi la invalidita dell'atto e' necessario che risulti chiaro, che cio' che si contrattava non era la verita, ma una simulazione, cioe' 'fictio seu ostensio falsi pro vero".

Illi meta wiehed jitkellem dwar l-eskluzjoni taz-zwieg jew wiehed mill-elementi essenzjali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed minnhom, allavolja hu kapaci jaghti l-kunsens validu taz-zwieg, pero' bl-att tieghu qabel u fil-hajja mizzewga, jew bl-ommissjoni tieghu, eskluda *a priori* certu obbligi essenzjali tal-hajja mizzewwga, cjoe' ssimula l-kunsens tieghu totalment fejn eskluda *a priori* z-zwieg, jew inkella fejn waqt il-kunsens hu jew hi eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, u cjoe' saret simulazzjoni parzjali.

Illi taht l-**artikolu 19 (1) (f)** trid issir distinzjoni cara bejn zwieg li jfalli minhabba cirkostanzi li jirrizultaw waqt iz-

zwieg, u zwieg li jfalli ghax wiehed mill-partijiet minn qabel ma ta' l-kunsens tieghu kien gja' mentalment dispost li ma jottemprax ruhu ma' xi wahda jew aktar mill-obbligi matrimonjali. Fl-ewwel ipotesi hemm ir-ragunijiet li jaghtu lok ghal separazzjoni u fit-tieni ipotesi hemm l-estremi ta' l-annullament.

Illi rigward l-eskluzjoni pozittiva ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, u cjoe' simulazzjoni parzjali, il-Prim' Awla tal-Qorti Civili f' **"Abdel Wahed vs Dr. Yana Micallef Stafrace et noe"** (14 ta' Lulju 1994) elenkat l-element essenzjali taz-zwieg bhala l-kommunjoni tal-hajja konjugali, l-indissolubbilita' tar-rabta taz-zwieg, id-dritt ghall-fedelta' u d-dritt ghall-prokreazzjoni ta' l-ulied. L-istess elementi gew ikkonfermati ukoll f'**"Aquilina vs Aquilina"** (P.A. 30 ta' Jannar 1991) u f'**"Grech vs Grech"** (P.A. 9 ta' Ottubru 1990). Dawn huma wkoll l-elementi fil-ligi kanonika.

Illi l-komunjoni tal-hajja konjugali u cjoe' il-*Consortium Vitae* tikkomprendi zewg elementi u cjoe' l-imhabba konjugali u r-responsabilita' tal-familja. Kif qalet il-Prim' Awla tal-Qorti Civili f' **"Magri vs Magri"** (14 ta' Lulju 1994): *"Jekk din il-"Consortium Vitae" hija nieqsa, l-oggett innifsu tal-kunsens taz-zwieg huwa wkoll nieqes. Din il-'Consortium Vitae' tikkomprendi zewg elementi li huma l-imhabba konjugali u r-responsabbilita' tal-familja."*

Illi dwar l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255** dan jghid illi z-zwieg ikun null jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anolomija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Ill ghar-rigward ta' l-**artikolu 19 subinciz (1) paragrafu (d)** ***Dr. Abigail Attard***, fit-tezi taghha **"Grounds of Annulment of Marriage with special reference to Defects of a psychological nature in the light of the 1981 Amendments to the Marriage Act 1975"** tghid illi d-diskrezzjoni ta' gudizzju *"suppose not only maturity of*

intellect but also a maturity of the will, that is an ability to take decisions responsibly. A person must possess a critical faculty and internal freedom of choice in order to contract validly" (pg 42).

Illi mhux bizzejjed li tkun taf x'inhu z-zwieg izda jrid ikun hemm ukoll il-maturita' li tippermetti persuna li tevalwa d-drittijiet u obbligi li ggib maghha hajja mizzewga.

Illi kif gie spjegat tajjeb fil-kawza **"Spiteri vs Spiteri"** (P.A. – 4 ta' Novembru 1994):-

"B'difett serju ta' diskrezzjoni l-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' immaturita' li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku. In-nuqqas ta' "discretio judicii" hu kuncett guridiku interament marbut mall-kapacita ta' parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u kuxjenti taghha ghar-rabta taz-zwieg".

Illi dwar **l-artikolu 19(1) (h) tal-Kap 255** l-attur ippremetta illi l-konvenuta ma kellhiex fiz-zmien li sar iz-zwieg, setghat intelletwali jew ta' rieda bizzejjed biex jinholoq kunsens ghaz-zwieg.

Illi dan l-artikolu jitkellem dwar persuna, li ghalkemm mhux interdetta jew marida, ma kellhiex fiz-zmien li sar iz-zwieg, ukoll minhabba raguni temporanja, setghat intelletwali jew ta' rieda bizzejjed biex jinholoq kunsens ghaz-zwieg. Ghalhekk, apparti interdizzjoni jew mard mentali, dan l-artikolu jinkludi wkoll stat mentali temporanju li jaghmilha mpossibbli ghal persuna li jaghti kunsens validu. Ezempji ta' dan hu jekk persuna tkun taht l-effett tax-xorb, tad-droga, jew ta' dipressjoni.

Illi **John R. Keating**, fil-ktieb tieghu ***"The Bearing of Mental Impairment on the Validity of Marriage. An Analysis of Rotal Jurisprudence"*** f'pagna 104 jaghti dan l-ezempju:-

"Let us take the case of the man who has determined to marry a certain girl but to carry him through the ordeal,

gets drunk and expresses consent in such a state. The marriage, if it is null, is null not because of insufficient internal will, but because the act of manifestation was not a human act, a juridical act, an act capable of juridically signifying a virtually persevering internal will."

II) APPREZZAMENT TAL-PROVI.

Illi l-partijiet zzewgu fil-5 ta' Dicembru 1981 u b'sentenza datata 17 ta' Frar 1999 fl-ismijiet **"Antonia Grech vs Benjamin Grech"** (P.A. (FD) Citaz. Numru 1329/92/FD) il-partijiet illum jinsabu separati legalment *stante* li l-appell ghall-istess sentenza gie ddikjarat dezert fl-1 ta' Awissu 2001.

Illi l-partijiet iltaqghu seba' snin qabel iz-zwieg taghhom, meta l-attur kellhu 18 il-sena u l-konvenuta kellha 16 il-sena. L-attur jghid li l-konvenuta ma kenitx turi interess li jizzewwgu, ghalkem jidher li qalilha kemm il-darba; wara diversi tentattivi jghid li l-konvenuta accettat, pero' dan gara f'mument meta huwa kien jitla' l-Libja ghax-xoghol ghal tlett xhur shah u jghid li l-konvenuta meta jirritorna ma kenitx turi li qed thoss in-nuqqas tieghu; Pero' l-partijiet xorta zzewgu fil-5 ta' Dicembru 1981. Jghid li ma tantx kienet tkun trid x'taqsam mieghu b'mod intimu; jallega li kienet tohrog ma' persuni ohra waqt li kien imsiefer; jghid li l-konvenuta ma rieditx tfal, izda wara tlett snin accettat skond huwa, li jkollha tfal. Kellhom tifla, Natasha, izda meta gew biex jergghu ikollhom it-tfal, l-attur jghid li l-konvenuta ma reditx jekk ma jaghmilx testment li jhalli kollox lilha, u fil-fatt hekk jghid li sar. Jghid li bena' sular iehor fid-dar izda l-konvenuta ma wriet ebda interess; jghid ukoll li l-konvenuta kienet tqatta' l-hin kollu d-dar ghand ommha. Ma wrietx skond l-istess attur interess fil-*bazaar* li kien fetah mad-dar, u peress li ma setghax ilahhaq mieghu ghaliex kellu xoghol iehor kien falla l-istess *business.* Sab *job* fuq vapur li kien jinhtieglu jorqod fuqu u l-konvenuta kienet tghidlu meta jmur id-dar, dejjem skond l-istess attur, ghaliex ma baqax fuq il-vapur. Bil-lejl jghid li wara sena minn mindu twieldet it-tifla hija kienet torqod maghha u huwa kien jorqod fl-i*spare*

bedroom. Meta ried ikollu x'jaqsam maghha jghid li kienet titolbu l-flus. Kienu jiggieldu u meta sab elfejn Lira Maltin (Lm2,000) neqsin kien beda proceduri ta' separazzjoni. Dan huwa fil-qosor, ir-rakkont ta' l-attur fl-affidavit tieghu tas-26 ta' Settembru 2001.

Illi minn naha taghha l-konvenuta tghid li dan ma kien xejn minnu ghaliex kienu intimi anke qabel iz-zwieg u tghid li l-problema kienet li l-attur kien jisma' wisq minn dak li jghidulu hutu u missierhu. Tghid li l-attur, tul ir-relazzjoni taghhom qabel iz-zwieg kellu wkoll relazzjoni ma' mara Ngliza u li din kienet damet sejra anke wara li kien ghamel weghda maghha li kien qata' ghal kollox. Meta beda jsiefer il-Libja l-attrici tghid li kellha habib u ma reditx tizzewwgu, izda tghid li zejjel hafna biha u fil-fatt izzewgu. Hija ddiskriviet dan iz-zmien bhala wiehed ta' konfuzjoni ghaliha ghaliex minhabba din ir-relazzjoni ta' l-attur ma' din il-persuna, hija kellha dubji kbar fuq l-attur. Spjegat li hija dejjem riedet tfal u irrakontat minn xiex ghaddiet sabiex ikollhom, kif kellhom it-tfal. Tghid li l-attur kien dejjem ikun mal-familja tieghu u kien ihalliha wahedha; kien ghalhekk li kienet tmur ghand ommha. Tghid li l-attur kien f'xi zmien iffissa fuq il-politika u anke gab *revolver* id-dar ghaliex kien canvasser ta' Dr. John Buttigieg u anke heddidha bih wara bdiet issemmi kif fil-fatt skond hija inghalaq il-hanut, u wkoll fejn u kif kien jahdem il-konvenut f'diversi *jobs;* ikkontradixxiet lill-attur f'kollox u f'dak kollu li qal u tghid li kien beda jidhol fis-sakra miz-zmien li kien ha f'idejh il-kazin u tghid li l-attur kien ammetta li kellu relazzjoni ma' wahda mizzewwga li kellha tifla; kien hawn tghid l-konvenuta li rrifjutat li jkollha x'taqsam ma' l-attur, ghaliex insistiet li l-ewwel kellu jitlaq ma' min hija tghid li kellu x'jaqsam l-attur. F'Mejju 1992 tghid u tallega li l-attur sforza ruhhu fuqha sesswalment u semmiet x'gara wara a fol. 52 tal-process. Fid-29 ta' Mejju 1992 wara li marret ghand il-genituri taghha sabet il-bieb tad-dar imsakkar u l-attur kien biddel is-serratura. Marret ghand il-Pulizija u dawn, skond hija, qalulha li ma setghu jaghmlu xejn u baghtuha d-dar ghand ommha. Ghamlet rapport ghaliex il-pulizija qalulha li ma kenux jindahlu f'affarjiet matrimonjali. Minhabba f'hekk baqghet barra mid-dar. Tghid li l-attur kellhu relazzjoni ma' certu Doris Zammit u ma' mara

Bulgara. Certu ncidenti ta’ vjolenza gew kkonfermati minn Mary Grace Stirling, u wkoll minn Roderick Stirling, missier il-konvenuta, li t-tnejn kkonfermaw li l-attur kien sakkar lill-konvenuta u lil bintha ‘il barra mid-dar. Jghid kif wara dan l-istess konvenuta kienet mantnuta minnhom u mill-beneficcji socjali. Ix-xhud Rita Aquilina ssemmi kif darba minnhom l-atttur qal lill konvenuta li *“jekk intik Lm1,000 tohrog mid-dar”.* Tirrakonta wkoll kif il-konvenuta sfat imkeccija minn darha.

Illi minn dan kollu jirrizulta li l-verzjoni ta’ l-attur ma hija xejn kredibbi, kif lanqas hija x-xhieda tal-persuni minnu prodotti, anzi jirrizulta mill-kumpless tax-xhieda li l-attur kien bniedem li tratta lill-konvenuta bhala persuna biss suggetta ghal dak li jghid huwa u xejn izjed, ghaliex altrimenti kien jerhilha ghall-vjolenza fuqhha kemm fizika u kemm morali, b’hafna ghajjat u dagha; meta ried jirrizulta li kellu relazzjoni anke ma’ nisa ohra, u meta xeba’ jidher li kecca addrittura lill-konvenuta minn dak li hass li kienet daru biss, u jidher li ilu zmien twil ma jmantni lill-martu. Jidher li dan huwa kaz car fejn l-konvenuta soffriet ghal zmien twil vjolenza domestika, u jidher li l-istess konvenuta lanqas inghatat protezzjoni mill-membri tal-Pulizija li rrikoriet ghandhom, lanqas meta giet imkeccija mid-dar, u hawn jidher il-bzonn li tigi ntrodotta ligi cara dwar il-protezzjoni ta’ persuna, inkluz it-tfal minn vjolenza domestika. Jirrizulta li l-konvenuta ghada sa lum tghix ma’ missierha, u wkoll li l-attur ma huwiex qed imantni lilha u jidher lanqas lill-wild tieghu. Dwar dan l-attur ma jghid assolutament xejn, qisu qatt ma gara u ghalhekk dan irendi l-verzjoni tieghu tal-fatti ghal kollox inkredibbli u fil-fatt qed tigi rigettata minn din il-Qorti.

Illi dwar il-kaz ta’ annullament jirrizulta li l-attur tul ir-relazzjoni kollha tieghu mal-konvenuta ma kellux ideja u lanqas jidher li llum ghandu ta’ x’inhu verament il-kuncett taz-zwieg. Dan ma jfissirx certament li jfittex lill-konvenuta biss sabiex jkun jista’ jagixxi intimament maghha meta jhoss huwa u kif irid huwa. Il-kuncett taz-zwieg huwa hafna iktar nobbli minn hekk u jfisser komunjoni ta’ hajja bejn zewg persuni b’mod esklussiv minn haddiehor u ghal dejjem u f’kollox. Ghall-attur din hija impossibbli, ghaliex

mill-provi prodotti jirrizulta li dak li huwa mportanti huwa biss dak li jghid u jaghmel huwa, u jekk xi hadd ma jaghmilx dak li jhoss huwa, mela allura dik il-persuna hija hazina u qed tonqsu. Fil-fatt l-attur lanqas biss wera r-rispett dovut lejn l-konvenuta bhala l-mara tieghu ahseb u ara kemm seta` qatt jikkoncepi intelletwalment u spiritwalment kuncett ta' unjoni ta' mhabba u hajja. Ghalih mara, u in partikolari, l-mara tieghu kienet biss suggetta ghalih biss, kwazi *second class citizen.* Meta ried u kif ried, qabel u wara z-zwieg kisser l-element essenzjali ta' fedelta' u wkoll meta ra li l-konvenuta ma kenitx lesta li jkollha relazzjonijiet intimi mieghu, biss meta indunat li huwa kien kisser dan l-obbligu ta' fedelta', soluzzjoni wahda ra, apparti dik ta' vjolenza domestika, u cjoe' dik li jsakkar lill-mara mid-dar matrimonjali, fejn l-konvenuta ma sabet l-ebda ghajnuna minghand hadd, lanqas mill-Pulizija, u spiccat tghix mal-familjari taghha. Hawn il-Qorti thoss li ma tistax ma tappellax ghal ligi dwar vjolenza domestika, jekk xejn sabiex il-vittmi, inkluz l-ulied, ikollhom mezz ta' protezzjoni ahjar milli fil-fatt ghandhom illum. Mill-kawzi li hemm quddiema, u f'din il-kawza kif jidher mill-fattispecie ta' dan il-kaz, wkoll jidher li l-vjolenza domestika hija hafna iktar komuni milli wiehed jahseb, ghahekk l-importanza ta' tali ligi ma tistax ma tigix accentwata.

Illi abbazi ta' dan kollu din il-Qorti thoss li gie ppruvat konkludentement li l-attur kellu l-kunsens tieghu vizzjat minhabba li fil-mument taz-zwieg (u anke wara) huwa ma kellux id-diskrezzjoni ta' gudizzju necessarja sabiex jifhem u jevalwa intelletwalmwent x'inhuma l-elementi essenzjali taz-zwieg, u l-obbligi naxxenti mill-istess, ibbazati fuq kollox fuq ir-rispett tal-persuna, u fuq kollox fuq id-dinjita' tal-mara, u d-dinjita' tar-ragel. Din il-Qorti abbazi tal-provi prodotti ma tistax tasal ghal konkluzzjoni ohra, ghaliex hafna mill-atti li wettaq ir-ragel kemm qabel u wara l-istess zwieg jindikaw li ma kellux rispett minimu ghad-dinjita' tal-mara, u l-enfazi tieghu fuq is-sess, anke meta l-konvenuta kienet qed thossha tradita minnu, jindikaw li l-attur qatt ma kkoncepa relazzjoni ta' ugwaljanza izda biss wahda ta' mara sottomessa ghar-ragel fiz-zwieg. Dan huwa koncett li huwa ghal kollox aljen fil-kultura u l-ligi taghna ghall-

istituzzjoni taz-zwieg u ghalhekk minghajr ebda dubju dan iz-zwieg ghandu jigi ddikjarat null abbazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255** ghar-ragunijiet imputtabbi lill-attur.

Illi l-istess jista' jinghad fir-rigward ta' l-**artikolu 19 (1) (f)** peress li mill-azzjonijiet tieghu, kemm qabel u kemm wara z-zwieg, jidher li l-attur eskluda *a priori* l-lejalta' lejn martu u r-rispett lejn martju mill-hajja konjugali, b'dan li l-kunsens tieghu kien simulat peress li l-attur qatt ma mpenja ruhu verament sabiex josserva dawn l-elementi essenzjali taz-zwieg. Fil-fatt l-incidenti kemm qabel u kemm wara z-zwieg jikkonfermaw dan, u hija haga serja li l-attur lanqas biss issemmi l-ebda wiehed mill-incidenti msemmija mill-konvenuta u x-xhieda minnu prodotti, li jindikaw li l-attur lanqas biss ghandu xi forma ta' rimors ghall dak li gieghel lill-konvenuta ssofri minhabba eghmilu.

Illi ghalhekk it-talba attrici ghandha tigi milqugha ghar-ragunijiet imputabbi biss lill-attur skond id-dispozizzjonijiet ta' l-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

<u>III. KONKLUZJONI.</u>

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi,** billi filwaqt li tilqa' it-tieni parti tat-tieni eccezzjoni tal-konvenuta fejn eccepiet li dan iz-ziweg huwa null ghar-ragunijiet imputabbli lill-attur u dan peress li l-istess parti ta' din l-eccezzjoni hija kompatibbli ma' dak hawn deciz, u filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet l-ohra kollha fejn l-istess huma kontrastanti ma' dak hawn deciz, **tilqa' t-talba attrici** b'dan illi:-

1. Tiddikjara illi z-zwieg kontrattat bejn il-kontendenti fil-5 ta' Dicembru 1982 huwa null u bla effett ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi u dan ghar-ragunijiet imputabbli biss u esklussivament lill-attur abbazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Bl-ispejjez kollha ta' din il-kawza kontra l-attur.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------